YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
25 päivänä huhtikuuta 1996 *

Asiassa C-87/94,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja Hendrik van Lier, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Belgian kuningaskunta, asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön johtaja Jan Devadder, avustajinaan asianajajat Michel Waelbroeck ja Denis Waelbroeck, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa Belgian suurlähetystö, 4 rue des Girondins,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut sille vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelystä 17 päivänä syyskuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/531/ETY (EYVL L 297, s. 1) perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan eikä julkista tarjouskilpailumenettelyä koskevan sääntelyn perustana olevaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ottaessaan huomioon Société régionale wallonne du transportin järjestämän julkisen tarjouskilpailun yhteydessä tarjousten avaamisen jälkeen yhteen tarjoukseen tehdyt muutokset, hyväksyessään

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tarjouskilpailumenettelyyn tarjoajan, joka ei vastannut sopimusehtojen mukaisia valintaperusteita, ja hyväksyessään tarjouksen, joka ei vastannut sopimusehtojen mukaisia arviointiperusteita,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. A. O. Edward (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, P. Jann ja L. Sevón,

julkisasiamies: C. O. Lenz,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 13.7.1995 pidetyssä istunnossa esittämät lausumat,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.9.1995 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.3.1994 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut sille vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelystä 17 päivänä syyskuuta 1990 annetun

neuvoston direktiivin 90/531/ETY (EYVL L 297, s. 1, jäljempänä direktiivi) perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan eikä julkista tarjouskilpailumenettelyä koskevan sääntelyn perustana olevaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ottaessaan huomioon Société régionale wallonne du transportin (jäljempänä SRWT) järjestämän julkisen tarjouskilpailun yhteydessä tarjousten avaamisen jälkeen yhteen tarjoukseen tehdyt muutokset, hyväksyessään tarjouskilpailumenettelyyn tarjoajan, joka ei vastannut sopimusehtojen mukaisia valintaperusteita, ja hyväksyessään tarjouksen, joka ei vastannut sopimusehtojen mukaisia arviointiperusteita.

Direktiivi

2 Direktiivin 32. ja 33. perustelukappaleesta ilmenee toisaalta, että asianomaisten yksiköiden noudatettavaksi tarkoitetuilla säännöksillä olisi edistettävä hyviä kauppatapoja ja niissä olisi sallittava mahdollisimman suuri joustavuus ja toisaalta, että tämän joustavuuden vastapainoksi ja keskinäisen luottamuksen vuoksi on varmistettava avoimuuden vähimmäisvaatimusten toteutuminen.

3 Direktiivin 2 artiklassa mainitaan niiden hankintayksiköiden joukossa, joihin direktiiviä sovelletaan, julkiset yritykset, jotka ylläpitävät verkkoja, jotka tarjoavat yleisölle kuljetuspalveluja linja-autoilla. Tämän artiklan 2 kohdan c alakohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että kuljetuspalveluverkon katsotaan olevan kysymyksessä, kun palvelua tarjotaan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen asettamien toimintaa koskevien ehtojen, kuten liikennöitäviä linjoja, käytettävissä olevia liikennevälineitä tai vuorotiheyttä koskevien ehtojen mukaisesti.

4 Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa edellytetään, että tavaranhankintasopimuksia tehdessään hankintayksikön on noudatettava direktiivin säännösten mukaisia menettelyjä.

5 Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan hankintayksiköiden on huolehdittava, että ketään tavarantoimittajaa tai rakennusurakoitsijaa ei syrjitä.

6 Direktiivin 27 artiklan 2 kohdassa säädetään, että silloin kun sopimus tehdään taloudellisesti edullisimman tarjouksen perusteella, "— — hankintayksiköiden on ilmoitettava sopimusasiakirjoissa tai tarjouspyyntöilmoituksessa kaikki arviointiperusteet, joita ne aikovat soveltaa sopimuspäätöstä tehdessään mahdollisuuksien mukaan tärkeysjärjestyksessä".

7 Direktiivin 27 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Milloin sopimuksen tekemisen perusteena on taloudellisesti edullisin tarjous, hankintayksiköt voivat ottaa huomioon ne tarjoajan esittämät vaihtoehdot, jos ne täyttävät hankintayksiköiden edellyttämät eritelmien vähimmäisvaatimukset. Hankintayksiköiden on ilmoitettava sopimusasiakirjoissa eritelmien vähimmäisvaatimukset, jotka vaihtoehtojen on täytettävä, ja niiden esittämiselle mahdollisesti asetetut erityisvaatimukset. Jos vaihtoehtojen esittäminen ei ole sallittua, hankintayksiköiden on ilmoitettava siitä sopimusasiakirjoissa."

8 Neuvoston ja komission direktiivin 15 artiklaa koskevassa yhteisessä julistuksessa (EYVL 1990 L 297, s. 48) todetaan seuraavaa:

"*Neuvosto ja komissio* julistavat, että avoimissa ja suljetuissa menettelyissä ei voida neuvotella ehdokkaiden ja tarjoajien kanssa sopimuksen pääosista, joiden muuttaminen voisi vääristää kilpailua, eikä erityisesti hinnoista; asiaa saa käsitellä kilpailijoiden ja tarjoajien kanssa vain, jos on kysymys tarjouksen täsmentämisestä tai täydentämisestä tai hankintayksikön esittämien vaatimusten täsmentämisestä tai täydentämisestä ja jos tämä ei vaikuta syrjivästi muihin."

Tosiseikat

9 Namuriin (Belgia) sijoittautunut SRWT järjesti *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* liitteessä 22.4.1993 (EYVL S 78, s. 76) julkaistulla tarjouspyyntöilmoituksella avoimen tarjouskilpailumenettelyn 307 vakiolinja-autoa koskevan julkisen tavaranhankintasopimuksen tekemiseksi. Yli kahden miljardin Belgian frangin (BEF) arvoiseksi (ilman arvonlisäveroa) arvioitu sopimus oli tarkoitus toteuttaa kolmen vuoden aikana kahdeksassa erässä.

10 Sopimusehdot sisälsivät toisaalta sopimusehdot nro 1 (jäljempänä perusehdot) ja toisaalta erityiset sopimusehdot nro 545 (jäljempänä erityisehdot), joilla muutettiin tiettyjä perusehtojen kohtia.

11 Erityisehtojen 20.2 kohdassa määrättiin, että sopimus tehdään taloudellisesti edullisimman tarjouksen perusteella. Tämän tarjouksen valinnan oli perustuttava tarjousten arviointiin niiden arviointiperusteiden mukaan, joiden otsikot on mainittu julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 59 kohdassa. Kyse oli erityisesti siitä, että arvioitiin linja-autojen perushinta, johon lisättiin huomioon otettujen vaihtoehtojen hinta, minkä jälkeen se tarkistettiin 10 teknisen arviointiperusteen soveltamisesta johtuvien etujen ja haittojen mukaan (jäljempänä tekniset perusteet).

12 SRWT on nimenomaisesti pyytänyt mahdollisia tarjoajia ehdottamaan sopimuksen rahoitusrakenteeseen liittyviä tiettyjä vaihtoehtoja, kuten erissä tapahtuva maksaminen, rahoitusleasing ja ajoneuvojen vuokraaminen.

13 Erityisehdoissa määrättiin jokaisen teknisen perusteen osalta kaava, jonka perusteella SRWT pystyi laskemaan laskennallisen frangimääräisen hyvityksen tai

vähennyksen tarjottujen linja-autojen tietyille ominaisuuksille, jotka riippuivat kaavan muuttujista. Tämä arvo oli lisättävä perushintaan tai vähennettävä siitä.

14 Sen jälkeen, kun niille, joita asia koski, oli lähetetty sopimusehdot, SRWT toimitti näille kolme oikaisuilmoitusta, jotka oli päivätty 30.4.1993, 5.5.1993 ja 28.5.1993 ja joissa oli tiettyjä korjauksia ja täsmennyksiä sopimusehtoihin. Toisessa oikaisuilmoituksessaan SRWT täsmensi tiettyjä sopimusehtojen kohtia, jotka koskivat vaadittua istumapaikkojen lukumäärää, matkustajapaikkojen toivottua kokonaismäärää, pohjan enimmäiskorkeutta ja yhden laskennallisen vähennyksen laskemisessa käytettävää kaavaa. Jokaisen oikaisuilmoituksen mukaan tarjoajien oli ilmoitettava selvästi tarjouksissaan, että ne olivat saaneet oikaisuilmoitukset ja että ne olivat ottaneet ne huomioon.

15 Viisi yhtiötä oli jättänyt tarjouksensa 7.6.1993 mennessä, joka oli tarjouspyyntöilmoituksessa vahvistettu päivämäärä sekä tarjousten vastaanottamiselle että niiden julkiselle avaamiselle; nämä yhtiöt olivat EMI (Aubange), Van Hool (Koningshooikt), Mercedes-Belgium (Bryssel), Berkhof (Roeselaere) ja Jonckheere (Roeselaere).

16 SRWT tutki tarjoukset vuoden 1993 kesä- ja heinäkuun aikana. Johtokunnan 2.9.1993 pidettävää kokousta varten laaditussa ja 24.8.1993 päivätyssä muistiossa suositeltiin erän nro 1 hankkimista Jonckheerelta ja erien nro 2—6 hankkimista Van Hoolilta.

17 EMI oli tällä välin jättänyt 3.8., 23.8. ja 24.8.1993 hankintayksikölle kolme lisämuistiota, jotka koskivat sen alkuperäisen tarjouksen tiettyjä kohtia, erityisesti polttoaineen kulutusta sekä moottorin ja vaihteiston vaihtamistiheyttä sekä tiettyjä tarjotun aineiston teknistä laatua koskevia kohtia.

18 Hankintayksikön tekninen palveluosasto antoi nämä kolme lisämuistiota tutkittuaan 31.8.1993 muistion, jossa se katsoi, että EMIn lisämuistiot sisälsivät muutoksia alkuperäiseen tarjoukseen eikä niitä tämän vuoksi voitu ottaa huomioon. Johtokunnan kokoukselle 2.9.1993 esitettäväksi tarkoitetun muistion päätösehdotukset olisi siis pidettävä voimassa.

19 Johtokunta oli 2.9.1993 pitämässään kokouksessa sitä mieltä, että sillä ei ollut riittävästi tietoja lopullisen päätöksen tekemistä varten. Johtokunnalle oli erityisesti epäselvää, voiko se ottaa huomioon EMIn kolme lisämuistiota ja se päätti pyytää Vallonian liikenneministeriöltä oikeudellisen lausunnon tästä kysymyksestä.

20 Vallonian liikenneministeriö vastasi 14.9.1993 päivätyllä kirjeellä, että EMIn kolmen lisämuistion huomioon ottaminen oli oikeudellisesti ongelmatonta useimpien niissä mainittujen kohtien osalta. Kirjeessä kehotettiin tutkimaan tarjoukset uudelleen liikenneministeriön kannanoton mukaisesti.

21 SRWT pyysi 28.9.1993 EMIä vahvistamaan sen 24.8.1993 jättämässä lisämuistiossa ilmoittaman polttoaineen kulutuksen sekä sen 23.8.1993 jättämässä lisämuistiossa ilmoittamat moottorin ja vaihteiston vaihtamistiheyttä koskevat tiedot. EMI vahvisti 29.9.1993 päivätyssä kirjeessään antamiensa tietojen paikkansapitävyyden.

22 Tämän vahvistuksen seurauksena SRWT vertaili tarjouksia uudestaan ottaen huomioon EMIn esittämät lisämuistiot. Johtokunnan 6.10.1993 pidettävää kokousta varten valmisteltiin uusi muistio, jossa ehdotettiin erän nro 1 hankkimista Jonckheereltä ja erien nro 2—6 hankkimista EMIltä.

23 Johtokunta päätti 6.10.1993 pidetyssä kokouksessaan toisaalta noudattaa tätä ehdotusta ja siis hankkia erän nro 1 Jonckheerelta ja erät nro 2—6 EMIltä ja toisaalta lykätä 30 ajoneuvon tilauksen vuoteen 1996.

24 Samana päivänä Van Hool nosti Conseil d'Etat de Belgiquessa kanteen tämän päätöksen lykkäämiseksi erittäin kiireellisen menettelyn mukaisesti. Tämän kanne hylättiin 17.11.1993 annetulla tuomiolla.

25 Van Hool valitti asiasta myös komissiolle, joka antoi 30.11.1993 Belgian hallitukselle perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen kehotuksen esittää huomautuksensa. Belgian hallitus vastasi 15.12.1993 päivätyssä kirjeessään, että väitettyä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä ei ollut tapahtunut. Komissio arvioi, että tämä vastaus ei ollut vakuuttava ja se antoi Belgian hallitukselle perustellun lausunnon, jossa se vaati sitä huolehtimaan siitä, että toimivaltaiset viranomaiset toteuttavat toimenpiteet SRWT:n ja EMIn välisen sopimuksen oikeusvaikutusten lykkäämiseksi. Belgian hallitus vastasi tähän lausuntoon, että komissio ei ollut esittänyt mitään todisteita jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä.

26 Komissio nosti 11.3.1994 kanteen ja teki välitoimia koskevan hakemuksen SRWT:n tekemää sopimusta koskevan päätöksen täytäntöönpanon lykkäämiseksi. Välitoimia koskeva hakemus hylättiin 22.4.1994 annetulla määräyksellä.

27 Komissio luopui 9.6.1995 päivätyllä kirjeellään toisesta perusteestaan. Tämän perusteen nojalla komissio syytti Belgian kuningaskuntaa siitä, että se oli hyväksynyt EMIn esittämän tarjouksen, vaikka EMI ei täyttänyt erityisehtojen mukaisia valintaperusteita.

28 Näin muutetulla kanteella vaaditaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut sille direktiivin perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan eikä tarjouskilpailumenettelyä koskevan sääntelyn perustana olevaa tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se on SRWT:n kilpailuttaman julkisen sopimuksen osalta

— ottanut huomioon tarjousten avaamisen jälkeen yhteen tarjoukseen tehdyt muutokset,

— hyväksynyt tarjouksen, joka ei vastannut sopimusehtojen mukaisia arviointiperusteita.

29 Ennen näiden väitteiden tutkimista on tarkasteltava Belgian hallituksen väitettä siitä, että direktiiviä ei voida soveltaa tässä asiassa.

Yhteisön oikeuden sovellettavuus

30 On selvää, että SRWT on direktiivin 2 artiklassa tarkoitettu julkinen yritys, joka ylläpitää verkkoa, joka tarjoaa yleisölle kuljetuspalveluja linja-autoilla ja että sillä oli direktiivin 4 artiklan mukainen velvollisuus noudattaa direktiivin säännöksiä, kun se teki tämän kanteen nostamiseen johtaneen hankintasopimuksen kahdeksasta linja-autoerästä.

31 Koska kaikki tarjoajat olivat kuitenkin belgialaisia, Belgian hallitus väittää, että asia on pelkästään valtion sisäinen asia, johon ei sovelleta yhteisön oikeutta.

32 Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

33 Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa hankintayksiköille asetettuun vaatimukseen ei itse asiassa liity mitään tarjoajien kansallisuutta tai sijoittautumispaikkaa koskevaa edellytystä. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 24 kohdassa, on lisäksi aina mahdollista, että muihin jäsenvaltioihin sijouttautuneet yritykset voivat olla osallisina hankintasopimuksessa välittömästi tai välillisesti. Direktiivissä säädettyä menettelyä on siis noudatettava tarjoajien kansallisuudesta tai sijoittautumispaikasta riippumatta.

34 Belgian hallitus on tämän oikeudenkäynnin aikana lisäksi väittänyt, että hankintayksiköllä ei ollut velvollisuutta tehdä sopimusta avoimessa menettelyssä. Se olisi voinut valita neuvottelumenettelyn, joka olisi ollut sen toiminnan mukainen.

35 Tältä osin riittää, kun huomautetaan, että vaikka onkin totta, että direktiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan hankintayksiköillä, jotka ovat velvollisia noudattamaan direktiivissä säädettyä menettelyä, on tietty valinnan mahdollisuus sopimuksen tekemiseen sovellettavan menettelyn osalta, niillä on kuitenkin tietyn menettelyn mukaisen tarjouskilpailukutsun esitettyään velvollisuus noudattaa tähän menettelyyn sovellettavia sääntöjä lopullisen sopimuksen tekemiseen asti.

Väitteet

36 Komissio katsoo, että SRWT on rikkonut tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se on ottanut huomioon EMIn kolmessa lisämuistiossa olevat tiedot,

jotka koskivat erityisesti polttoaineen kulutusta, moottorin ja vaihteiston vaihtamistiheyttä sekä tarjotun aineiston teknistä laatua.

37 Polttoaineen kulutuksen osalta komissio väittää, että Belgian kuningaskunta on tarjouksia arvioidessaan ottanut huomioon EMIn SRWT:lle tarjousten avaamisen jälkeen ilmoittaman uuden kulutusta koskevan tiedon, jota on muutettu alkuperäisissä tarjouksissa esitettyyn tietoon verrattuna.

38 Moottorin ja vaihteiston vaihtamistiheyden osalta komissio syyttää Belgian kuningaskuntaa siitä, että se on ottanut huomioon EMIn tarjousten avaamisen jälkeen ilmoittamat tiedot, joilla itse asiassa muutettiin sen alkuperäistä tarjousta ja jotka toisaalta eivät vastanneet sopimusehdoissa vaadittuja tietoja.

39 Tarjotun aineiston teknistä laatua koskevien seikkojen osalta komissio katsoo, että SRWT on EMIn tarjousta arvioidessaan ottanut virheellisesti huomioon seikkoja, jotka eivät kuuluneet hankintasopimuksen tekemisen arviointiperusteisiin.

Polttoaineen kulutus

40 Erityisehtojen kohdassa 20.2.2.1 määrätään seuraavaa:

"20.2.2.1 Polttoaineen kulutus

Tarjouksia vertailtaessa vakiolinja-autolle myönnetään (tarjousten avaamispäivän virallisen hinnan mukainen) 6 000 dieselöljylitran arvoa vastaava laskennallinen hyvitys sen erotuksen perusteella, joka on näiden sopimusehtojen liitteen 10 määräysten mukaan suoritetun koeajon perusteella tarjouksessa ilmoitetun ajoneuvon polttoaineen kulutuksen (sallittu poikkeaminen mukaan lukien) ja tarjotun eniten kuluttavan ajoneuvon kulutuksen välillä täysinä litroina 100 kilometriä kohti."

41 Tämän liitteen edellytysten mukaan koe on suoritettava ajoneuvolla, jota kuormittaa matkustajien vähimmäismäärää vastaava paino.

42 EMI ilmoitti alkuperäisissä tarjouksissaan polttoaineen kulutuksen olevan 54 litraa 100 kilometriltä erien nro 2—6 osalta. EMI väitti kuitenkin tarjoukseensa liitetyssä muistiossaan nro 1 (jäljempänä muistio 1), että — ottaen huomioon, että 54 litran kulutus 100 kilometriä kohden oli todettu kokeissa, jotka oli tehty ajoneuvolla, jota ei ollut sisäänajettu eikä säädetty erityisen hyvin — sisäänajetun ja parhaalla mahdollisella tavalla säädetyn ajoneuvon kulutus voisi olla 5—8 prosenttia pienempi verrattuna tarjouksessa esitettyyn kulutukseen.

43 EMI vahvisti myös alkuperäisissä tarjouksissaan, että se oli saanut kolme oikaisuilmoitusta ja että se oli ottanut ne huomioon.

44 SRWT arvioi tarjoukset ensimmäisen kerran EMIn alkuperäisissä tarjouksissa ilmoittaman kulutuksen perusteella, joka oli 54 litraa 100 kilometriltä. Koska se oli suurin ilmoitettu kulutus näistä eristä tehtyjen tarjousten osalta, tämä kulutus oli otettava erityisehdoissa määritellyn laskentamenetelmän mukaan muiden tarjousten laskennallisten hyvitysten arvioinnin perustaksi. Johtokunnan 2.9.1993 pidettyä kokousta varten laaditun muistion liitteistä 5 ja 6 ilmenee, että EMIn tarjous ei tässä arvioinnissa ole saanut mitään laskennallista hyvitystä polttoaineen kulutuksen osalta, kun taas kaikki muut tarjoajat ovat saaneet tällaisen hyvityksen, joka on laskettu EMIn ilmoittaman kulutuksen perusteella.

45 EMI ilmoitti 3.8.1993 jättämässään ensimmäisessä lisämuistiossa SRWT:lle, miten se tulkitsee oikaisuilmoituksen nro 2 laajuutta. EMIn mukaan tämä ilmoitus merkitsi sitä, että erityisehdoissa pakottavaksi sopimusehdoksi ilmoitetusta matkustajapaikkojen kokonaismäärästä oli luovuttu. Tämä luopuminen oli EMIn mukaan vaikuttanut polttoaineen kulutuksen laskemiseen, koska tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen logiikka edellytti, että tämä laskelma tehdään suurimman sallitun painon perusteella. Se katsoi näin ollen, että sen antamien tietojen vertaamiseksi muiden tarjoajien tietoihin on tärkeää ottaa huomioon alkuperäisissä tarjouksissa ilmoitetun kulutuksen väheneminen kahdeksalla prosentilla.

46 Huomautettuaan muistionsa nro 1 sanamuodosta EMI ilmoitti SRWT:lle myöhemmin 24.8.1993 jättämässään lisämuistiossa, että se oli tehnyt vielä kokeita, tällä kertaa parhaissa mahdollisissa olosuhteissa, ja että näissä kokeissa oli ilmennyt, että eriä 2—6 koskeva polttoaineen kulutus oli 45 litraa 100 kilometriä kohden, toisin sanoen se oli 16,7 prosenttia pienempi kuin aikaisemmin ilmoitettu 54 litran kulutus 100 kilometriltä. EMI pyysi SRWT:tä ottamaan huomioon tämän uuden kulutustuloksen sen tarjousten arvioinnissa.

47 Belgian hallitus vahvisti, että SRWT oli ottanut huomioon tämän uuden kulutustuloksen hyväksyessään EMIn tarjouksen.

48 Koska EMIn tarjoamat ajoneuvot eivät enää kuluttaneet eniten polttoainetta, SRWT arvioi uudelleen kaikille tarjoajille myönnettyjä laskennallisia hyvityksiä. Johtokunnan 6.10.1993 pidettyä kokousta varten laaditun muistion liitteistä 1 ja 2 ilmenee, että tämän toisen arvioinnin yhteydessä muille tarjoajille kuin EMIlle myönnettyjä laskennallisia hyvityksiä alennettiin niille ensimmäisen arvioinnin yhteydessä myönnettyihin hyvityksiin verrattuna niin, että Jonckheere menetti laskennalliset hyvitykset, kun taas EMIn tarjous sai tällaisen hyvityksen.

49 Komissio katsoo, että SRWT on loukannut tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ottaessaan tarjouksen hyväksymisen yhteydessä huomioon EMIn

24.8.1993 jättämässä lisämuistiossa esittämät tiedot, joilla tarjousten avaamisen jälkeen on muutettu tämän yhtiön alun perin ilmoittamia tietoja.

50 Belgian hallitus toteaa ensiksi, että yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää juuri sitä, että EMIn polttoaineen kulutusta koskevan tiedon oikaiseminen otetaan huomioon sopimusta tehtäessä, koska muut tarjoajat olivat ilmoittaneet jo alkuperäisissä tarjouksissaan parhaat mahdolliset tulokset. Seuraavaksi Belgian hallitus korostaa, että polttoaineen kulutus on objektiivinen ja tarkistettavissa oleva seikka niin, että kyseessä ei ole tahdonvarainen tai hankintayksikön kanssa käytyjen neuvottelujen seurauksena tapahtunut tietojen muuttaminen. Muutos ei ollut koskenut ajoneuvon tai moottorin teknisiä ominaisuuksia eikä EMIn alkuperäistä tarjousta ollut näin ollen muutettu.

51 Aluksi on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on asiassa C-243/89, komissio v. Tanska, ns. Storebaelt-tapaus (Kok. 1993, s. I-3353, 33 kohta), 22.6.1993 antamassaan tuomiossa katsonut, että velvollisuus noudattaa tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta vastaa julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 26 päivänä heinäkuuta 1971 annetun neuvoston direktiivin 71/305/ETY (EYVL L 185, s. 5) sisältöä.

52 Sama pätee tässä asiassa kysymyksessä olevaan direktiiviin, kuten sen 4 artiklan 2 kohdasta ilmenee.

53 Lisäksi direktiivin 33. perustelukappaleesta ilmenee, että direktiivin tarkoituksena on varmistaa avoimuuden vähimmäisvaatimusten toteutuminen niiden sopimusten tekemisessä, joihin direktiiviä sovelletaan.

54 Tarjousten vertailumenettelyn kaikissa vaiheissa on siis noudatettava sekä tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta että avoimuuden periaatetta sen varmistamiseksi, että kaikilla tarjoajilla on samat mahdollisuudet tarjoustensa ehtojen laatimisessa.

55 Kun hankintayksikkö valitsee, kuten tässä tapauksessa, avoimen menettelyn, nämä yhtäläiset mahdollisuudet varmistetaan direktiivin 16 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyllä hankintayksikön velvollisuudella toimia direktiivin liitteessä XII olevan A osan määräysten mukaisesti. Näin ollen sillä on velvollisuus toisaalta määrätä viimeinen päivä, jona tarjouksia otetaan vastaan niin, että kaikilla tarjoajilla on sama aika tarjoustensa valmisteluun tarjouspyyntöilmoituksen julkaisemisen jälkeen, ja toisaalta päivä ja kellonaika, jolloin on tarjousten avaustilaisuus sekä tilaisuuden osoite, millä puolestaan varmistetaan menettelyn avoimuus, koska kaikkien jätettyjen tarjousten ehdot julkaistaan yhtä aikaa.

56 On todettava, että kun hankintayksikkö ottaa huomioon yhden ainoan tarjoajan alkuperäiseen tarjoukseen tehdyt muutokset, tämä tarjoaja on edullisemmassa asemassa kilpailijoihinsa verrattuna, mikä rikkoo tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja vahingoittaa menettelyn avoimuutta.

57 Tässä asiassa on toisaalta selvää, että EMIn 24.8.1993 jätetyssä lisämuistiossa ilmoittama polttoaineen kulutuksen väheneminen on paljon suurempi kuin sen alkuperäisiin tarjouksiin liitetyn muistion nro 1 kohdassa arvioitu 8 prosentin väheneminen, ja toisaalta, että SRWT on ottanut huomioon tarjousten lopullisessa vertailussa tämän viimeiseksi ilmoitetun kulutuksen.

58 Tästä ylityksestä seuraa, että uusi 45 litran kulutuslukema 100 kilometriltä on muutos EMIn alkuperäisiin tarjouksiin, eikä edes tarvitse päättää, olisiko SRWT voinut ottaa huomioon EMIn 3.8.1993 jättämässä lisämuistiossaan ilmoittaman uuden kulutuksen, joka pysyi sen alkuperäisessä tarjouksessa ilmoitetun 8 prosentin rajoissa. EMI vetoaa itse asiassa lisämuistioissaan oikaisuilmoituksesta ilmenneisiin

seikkoihin, jotka se oli ilmoittanut ottaneensa huomioon alkuperäisessä tarjouksessaan eikä se ole selittänyt syitä siihen, miksi näitä uusia kokeita ei voitu tehdä ennen tarjousten jättämiselle määrättyä päivää. Tästä seuraa, että 45 litran kulutusta 100 kilometriä kohden ei olisi missään tapauksessa saatu ottaa huomioon.

59 On sitä paitsi korostettava, että näiden tietojen huomioon ottaminen on muuttanut muiden tarjoajien vahingoksi ensimmäisestä tarjousten vertailun tuloksena saatujen laskennallisten hyvitysten määrää niin, että tarjoajien luokittelu on muuttunut.

60 On siis todettava, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut sille direktiivin perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan, kun se on ottanut huomioon EMIn 24.8.1993 jättämässä lisämuistiossa ja siis tarjousten avaamisen jälkeen esittämät tiedot polttoaineen kulutuksesta.

Moottorin ja vaihteiston vaihtamistiheys

61 Erityisehtojen kohdassa 20.2.2.2 määrätään seuraavaa:

"20.2.2.2 Asennus- ja purkamisaika, osien hinta

Tarjoaja ilmoittaa liitteessä 23 tarkoitettujen laitteiden varaosien hinnat ja asennus- ja purkamisajan.

Laskennallista vähennystä sovelletaan automaattisesti liitteessä 23 esitetyn kaavan mukaisesti kaikkiin tarjouksiin ylläpitokustannusten huomioon ottamiseksi."

62 Liitteessä 23 esitetystä kaavasta ilmenee, että laskennallinen vähennys kattoi ylläpitokustannukset vain linja-auton 45 laitteen osalta. Tämän vähennyksen laskemisessa noudatettiin jokaisen mainitun laitteen osalta kaavaa, jonka muuttujina olivat kyseisen osan samanlaisten kappaleiden lukumäärä linja-autossa, purkamisaika, asennusaika, hinta ja laitteen arvioidut vaihtamiskerrat.

63 Laskennallisen vähennyksen laskemiseksi erityisehtojen liitteessä 23 pyydettiin tarjoajia kuitenkin esittämään tarjouksia vain kolmen ensimmäisen muuttujan osalta. Liitteessä 23 määriteltiin SRWT:n kokemusten perusteella kunkin laitteen arvioitujen vaihtamiskertojen muuttumaton luku. Moottorin vaihtamiskerrat oli määritelty kahdeksi ja vaihteiston kolmeksi kerraksi. Mahdollisia tarjoajia ei siis pyydetty täsmentämään näiden kahden laitteen arvioituja vaihtamiskertoja.

64 Täyttäessään kaavaan tietoja EMI ei ole esittänyt mitään tietoja mainittujen laitteiden arvioiduista vaihtamiskerroista, koska näitä ei liitteen 23 määräysten mukaan pitänytkään ilmoittaa. Se on kuitenkin 23.8.1993 jättämässään lisämuistiossa korostanut SRWT:lle, että sen linja-autoille voidaan arvioida yksi ainoa moottori ja 1,25 vaihdelaatikkoa, ja että siis SRWT:n liitteessä 23 vahvistamia lukuja ei voida soveltaa sen tarjoukseen.

65 Belgian hallitus myöntää, että EMIn tarjoukselle laskennallista vähennystä laskiessaan SRWT on käyttänyt näitä uusia lukuja liitteen 23 kaavassa olevien lukujen sijaan, vaikka kaikkien muiden tarjousten laskennallisia vähennyksiä laskiessaan se on soveltanut viimeksi mainittuja lukuja.

66 Komissio arvioi, että tällaisella toiminnalla rikotaan kahdella tavalla hankkijoiden yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Ensinnäkin SRWT on ottaessaan huomioon kyseiset luvut sopimuksen tekemisessä antanut yhden tarjoajan muuttaa alkuperäisen tarjouksensa ehtoja tarjousten avaamisen jälkeen. Toiseksi nämä uudet luvut eivät olleet liitteen 23 kaavan määräysten mukaisia, joten SRWT on poikennut erityisehtojen mukaisista omista arviointiperusteistaan tehdessään sopimuksen tarjoajan kanssa.

67 Näiden kahden ensimmäisen väitteen osalta komissio katsoo, että jos SRWT oli EMIn esittämien huomautusten seurauksena vakuuttunut jätettyjen tarjousten valossa siitä, että sen vahvistamat määräykset olivat virheellisiä, se olisi voinut muuttaa niitä antamalla muillekin tarjoajille mahdollisuuden poiketa niistä. Koska se on kuitenkin antanut tällaisen mahdollisuuden vain EMIlle, se on rikkonut tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

68 Belgian hallitus katsoo, että EMI ei ole muuttanut alkuperäistä tarjoustaan, ottaen huomioon, että tarjottu aineisto pysyi tarkasti ottaen samana. Se korostaa, että kaikki muut tarjoajat olisivat yhtä hyvin voineet ilmoittaa SRWT:lle, että niiden linja-autoilla oli paremmat ominaisuudet kuin liitteessä 23 ilmoitetut. Belgian hallitus päättelee tästä, että jos SRWT ei voisi ottaa huomioon kyseisiä tietoja, se ei voisi ottaa huomioon tietoja uusimpien ajoneuvomallien eduista.

69 On muistutettava, että erityisehtojen liitteessä 23 ei pyydetty tarjoajia antamaan tietoja niiden linja-autojen varaosien vaihtamiskerroista. SRWT oli päinvastoin vahvistanut tämän tekijän osalta tietyn luvun jokaista osaa varten kaavassaan. SRWT oli määrännyt erityisehtojen 20.2.2.2 kohdassa, että laskennallista vähennystä sovellettaisiin kaikkiin tarjouksiin "liitteen 23 kaavan mukaisesti". Siinä määrättyjä lukuja on siis pidettävä erityisehtojen määräyksinä.

70 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin katsonut edellä mainitussa asiassa Storebaelt antamansa tuomion 37 kohdassa, että kun hankintayksikkö on vahvistanut sopimusehdoissa määräykset, tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että kaikkien tarjousten on oltava näiden määräysten mukaisia tarjousten objektiivisen vertailun varmistamiseksi.

71 Tästä seuraa, että liitteen 23 määräyksiä on sovellettava kaikkiin tarjouksiin, joiden on oltava niiden mukaisia. Tämän vuoksi on todettava toisaalta, että EMI ei voinut "muuttaa" alkuperäistä tarjoustaan näiden määräysten osalta ja toisaalta, että SRWT:llä ei ollut oikeutta laskea EMIn laskennallisia vähennyksiä uusien lukujen mukaan, jotka eivät vastanneet erityisehtojen määräyksiä.

72 Tältä osin on huomattava, että uusien lukujen huomioon ottaminen on väistämättä johtanut siihen, että EMIlle on annettu todellinen etu tarjousten vertailussa. Liitteen 23 mukaan laskennallista vähennystä laskettaessa varaosien vaihtamistiheyteen liittyvällä luvulla kerrotaan muiden tarjoajien kuluista antamat muut tiedot. EMIn laskennallisen vähennyksen osalta SRWT on käyttänyt vaihtamistiheyden laskemisessa lukua, joka on alhaisempi kuin liitteessä 23 määrätty luku, jota on siis käytetty muiden tarjousten laskemisessa. EMIn linja-autojen kyseisten laitteiden huoltoa varten lasketussa laskennallisessa vähennyksessä on siis käytetty alhaisempaa kerrointa.

73 Koska SRWT on sallinut vain EMIn poiketa kyseisistä määräyksistä, ei ole tarpeen päättää, onko komissio voinut perustellusti katsoa, että SRWT olisi voinut muuttaa sopimusehtojen määräyksiä tarjousten avaamisen jälkeen antaen kaikille tarjoajille samat mahdollisuudet poiketa ehdoista.

74 Tämän väitteen osan suhteen on siis todettava, että SRWT on rikkonut erityisehdoissa vahvistettuja arviointiperusteita sekä tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tehdessään sopimuksen EMIn kanssa sellaisten lukujen perusteella,

jotka eivät vastanneet erityisehtojen liitteen 23 määräyksiä yhtiön laskennallisten vähennysten laskemisesta moottorin ja vaihteiston vaihtamisesta aiheutuvien huoltokustannusten osalta. Belgian kuningaskunta ei ole siis noudattanut sille direktiivin perusteella tässä suhteessa kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan.

Tarjotun aineiston teknistä laatua koskevat seikat

75 EMI vahvisti 3.8.1993 jättämässään lisämuistiossa, että sen tarjoamien linja-autojen "päivittäinen toiminta mahdollistaa merkittäviä säästöjä" käyttäjälle. EMI oli laatinut kaksi luetteloa linja-autoihin liittyvistä sellaisista kohdista, jotka mahdollistavat nämä säästöt (jäljempänä säästökohdat).

76 Ensimmäinen luettelo, jonka otsikkona on "Lukuina esitettävät säästökohdat" koski tarjottuja Cantilever-nimisiä istuimia, sivuikkunoihin kuuluvaa puhallinmekanismia ja erityistä moduulien yhdistämisjärjestelmää. EMI ilmoitti jokaisen tällaisen kohdan osalta taloudellisen edun määrän, joka siitä seuraa linja-autolle sen käyttöiän aikana, toisin sanoen edellä mainitussa järjestyksessä 480 000 BEF, 240 000 BEF ja 100 000 BEF.

77 Toinen luettelo, jonka otsikkona on "Muut kuin lukuina esitettävät säästökohdat" sisälsi kahdeksan kohtaa, jotka edistivät "säästöjä", vaikka EMI ei ollutkaan arvioinut niitä rahamääräisesti alkuperäisessä tarjouksessaan eikä 3.8.1993 jättämässään lisämuistiossa.

78 Komissio väittää, että SRWT on ottanut nämä säästökohdat huomioon päättäessään tehdä sopimuksen EMIn kanssa, vaikka ne eivät sisältyneetkään tarjouspyyntöilmoituksessa mainittuihin arviointiperusteisiin eivätkä sopimusehtoihin. Tässä tapauksessa sovellettavan direktiivin 27 artiklan 2 kohdan mukaan SRWT olisi kuitenkin saanut ottaa huomioon vain tarjouspyyntöilmoituksessa tai sopimusehdoissa ilmoitetut arviointiperusteet sopimuspäätöstä tehdessään. Lisäksi SRWT oli

ottanut huomioon nämä säästökohdat vain EMIn tarjousta arvioidessaan, vaikka se oli soveltanut muihin tarjouksiin tiukasti erityisehtojen 20.2 kohdassa mainittuja arviointiperusteita. Tämäkin toiminta on siis yhdenvertaisen kohtelun periaatteen rikkomista.

79 SRWT:n hallinto on 6.10.1993 pidettyä johtokunnan kokousta varten laaditussa muistiossa viitannut kaikkiin näihin säästökohtiin suositellakseen erien 2—6 tilaamista EMIltä. SRWT:n hallinto on katsonut erälle nro 2 laaditun ratkaisusuosituksen perusteluissa, että säästökohdilla oli "kiistämätön taloudellinen vaikutus" niin, että "ne voivat vaikuttaa suotuisasti ajoneuvon käyttökustannuksiin huomattavasti suuremmassa määrin kuin pelkästään tarjousten arvottamisperusteiden nojalla kirjatut taloudelliset erot niiden välillä."

80 Asiakirja-aineistosta käy ilmi, että erien nro 4, 5 ja 6 osalta tarjousten vertailu pelkästään erityisehtojen 20.2 kohdassa määrättyjen arviointiperusteiden nojalla oli johtanut siihen, että yksi Van Hoolin tarjouksista asetettiin ensimmäiseksi, kun taas yksi EMIn tarjouksista asetettiin toiselle sijalle ottaen huomioon sen lisämuistiossa ilmoittamat tiedot polttoaineen kulutuksesta sekä moottorin ja vaihteiston vaihtamisesta. Van Hoolin parhaiden tarjousten ja EMIn toiselle sijalle asetettujen tarjousten väliset erot olivat vastaavasti 294 799 BEF, 471 513 BEF ja 185 897 BEF näiden kolmen erän osalta. Säästökohtien huomioon ottamisen jälkeen tämä luokitus kuitenkin kääntyi päinvastaiseksi siten, että mainituista eroista huolimatta yksi EMIn tarjouksista korvasi Van Hoolin vastaavan tarjouksen näille erille suositeltuna tarjouksena.

81 Belgian hallitus on nimenomaisesti myöntänyt, että kaikki säästökohdat otettiin huomioon sopimuspäätöstä tehtäessä ja että tämä vaikutti ratkaisevasti siihen, että EMI valittiin erien nro 2—6 toimittajaksi.

82 Belgian hallitus väittää, että erityisehtojen 20.2.1 kohdassa annettiin nimenomaisesti SRWT:lle mahdollisuus ottaa huomioon säästökohtien kaltaiset mahdolliset ehdotukset. Se muistuttaa lisäksi, että SRWT:llä oli myös direktiivin 27 artiklan 3 kohdan nojalla oikeus ottaa huomioon tällaiset ehdotukset, jos ne täyttävät edellytetyt vähimmäisvaatimukset.

83 Se korostaa lisäksi, että erityisehtojen vähimmäisvaatimusten mukaisia säästökohtia ei ole arvotettu tarjouksia vertailtaessa, vaan että ne on otettu huomioon muina kuin lukuina esitettävinä mukavuus- ja laatunäkökohtina, joiden nojalla on voitu katsoa, että EMIn esittämä tarjous oli kokonaisuutena tarkastellen taloudellisesti edullisin. Lisäksi sekä tarjouspyyntöilmoituksessa että erityisehdoissa viitattiin tarjotun aineiston teknisiin laatunäkökohtiin sopimuspäätöksen arviointiperusteena. Tästä seuraa Belgian hallituksen mukaan, että SRWT voi ottaa huomioon riidanalaiset säästökohdat.

84 Komissio myöntää, että tarjoajilla oli mahdollisuus esittää vaihtoehtoja ja että hankintayksikkö voi ottaa vaihtoehdot huomioon, edellyttäen kuitenkin että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta noudatetaan. Komission mukaan näin ei ole tässä asiassa, koska erityisehdoissa määrätyistä perusteista poikkeamisesta on ollut hyötyä ainoastaan EMIlle.

85 Ensiksi on todettava, että säästökohdat eivät sisältyneet SRWT:n sopimuspäätöksen tekemisessä käyttämiin arviointiperusteisiin.

86 Erityisehtojen 20.2 kohdassa mainittuja arviointiperusteiden otsikkoja voidaan tietenkin tulkita laajasti, jos jätetään ottamatta huomioon niitä seuraavat määritelmät (ks. esim. erityisehtojen 20.2.2.4 kohta, seitsemän teknisen arviointiperusteen otsikko "Tarjotun aineiston tekninen laatu") niin, että kaikki tarjotun aineiston tekniseen laatuun liittyvät ominaisuudet olisivat merkityksellisiä tarjouksia vertailtaessa, kuten Belgian hallitus väittää.

87 On kuitenkin muistutettava, että SRWT on itse määritellyt kaikki tekniset arviointiperusteet jokaisen otsikon alla olevan tarkan kaavan mukaisesti (ks. tämän tuomion 13 kohta). Tästä seuraa, että otsikon sanamuodosta riippumatta teknisten perusteiden merkitys oli rajoitettu SRWT:n määrittelemän kaavan mukaisesti.

88 On korostettava, että direktiivin 27 artiklan 2 kohdassa hankintayksiköille on asetettu velvollisuus ilmoittaa "sopimusasiakirjoissa tai tarjouspyyntöilmoituksessa kaikki arviointiperusteet, joita ne aikovat soveltaa sopimuspäätöstä tehdessään mahdollisuuksien mukaan tärkeysjärjestyksessä", ja että sen tarkoituksena on juuri se, että mahdollisille tarjoajille annetaan tiedoksi seikat, jotka otetaan huomioon taloudellisesti edullisinta tarjousta määritettäessä. Kaikki tarjoajat ovat näin tietoisia arviointiperusteista, joita heidän tarjoustensa on vastattava sekä niiden suhteellisesta merkityksestä. Tällä vaatimuksella taataan tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun ja avoimuuden periaatteiden noudattaminen.

89 Vaikka onkin totta, että direktiivin 27 artiklan 3 kohdan perusteella hankintayksiköt voivat ottaa huomioon vaihtoehtoja, tätä säännöstä on tulkittava sekä direktiivin että tämän artiklan 2 kohdan perustana olevien periaatteiden valossa. Näin ollen sen varmistamiseksi, että sopimus tehdään sellaisten perusteiden mukaan, jotka ovat olleet kaikkien tarjoajien tiedossa ennen tarjousten valmistelua, hankintayksikkö voi ottaa huomioon vaihtoehtoja sopimuksen tekemisen perusteina vain siinä määrin kuin se on maininnut ne sopimusehdoissa tai tarjouspyyntöilmoituksessa.

90 Belgian hallituksen "ehdotusten" huomioon ottamista koskevan väitteen osalta riittää, kun huomataan, että direktiivin 27 artiklan 3 kohdassa mainitaan vain vaihtoehtojen eikä ehdotusten huomioon ottaminen. Lisäksi direktiivissä ei mitenkään viitata niihin sopimuksen tekemisen perusteina eikä hankintayksikön pitäisi näin ollen myöskään ottaa huomioon tällaisia ehdotuksia sopimusta tehtäessä.

91 Ei ole tarpeen päättää, onko direktiivin 27 artiklan 2 kohdassa vahvistetussa säännössä suljettu pois hankintayksikön mahdollisuus muuttaa arviointiperusteitaan menettelyn kuluessa sillä edellytyksellä, että se noudattaa tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun ja menettelyn avoimuuden periaatteita, joten riittää kun todetaan, että tässä asiassa näitä periaatteita ei ole noudatettu.

92 On todettava, että SRWT on erien nro 4—6 osalta käyttänyt vain EMIn suhteen tämän yhtiön esittämiä säästökohtia taloudellisten erojen kompensoimiseksi, jotka ovat 294 799 BEF, 471 513 BEF ja 185 897 BEF ensimmäiselle sijalle asetettujen Van Hoolin tarjousten ja toiselle sijalle asetettujen EMIn tarjousten välillä. Vaikka SRWT ei olisikaan, kuten Belgian hallitus on väittänyt, antanut tarkkaa arvoa säästökohdille, EMI on toimittanut sille luettelon lukuina esitettävistä säästökohdista (ks. tämän tuomion 76 kohta), joiden kokonaismäärä jokaista erää kohden (820 000 BEF) oli riittävä kyseisten erojen kompensoimiseksi.

93 Sitä vastoin 6.10.1993 pidettyä kokousta varten laaditusta muistiosta ilmenee, että EMIn riidanalaiset tarjoukset on asetettu ensimmäiselle sijalle ennen kuin SRWT edes oli ottanut huomioon säästökohtia. SRWT ei siis ollut voinut katsoa, että näihin eriin liittyvillä säästökohdilla oli ratkaisevaa merkitystä, koska EMIn tarjoukset oli jo arvioitu taloudellisesti edullisimmiksi. Tätä väitteen osaa ei siis ole näytetty toteen.

94 Tästä on siis pääteltävä, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut sille direktiivin perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan, kun se on erien nro 4—6 vertailussa ottanut huomioon EMIn ehdottamat säästökohdat, joita ei ole mainittu sopimusehdoissa tai tarjouspyyntöilmoituksessa ja käyttänyt niitä ensimmäiselle sijalle asetettujen tarjousten ja EMIn toiselle sijalle asetettujen tarjousten välisten taloudellisten erojen kompensoimiseksi ja hyväksynyt tietyt EMIn tarjoukset näiden säästökohtien huomioon ottamisen perusteella.

95 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella on todettava, että Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut sille direktiivin perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan, kun se on

— ottanut huomioon EMIn 24.8.1993 jättämässä lisämuistiossa ilmoittamat tiedot polttoaineen kulutuksesta tarjousten avaamisen jälkeen,

— tehnyt sopimuksen EMIn kanssa sellaisten lukujen perusteella, jotka eivät vastaa erityisehtojen liitteen 23 määräyksiä tälle yhtiölle määriteltävän laskennallisen vähennyksen laskemisesta moottorin ja vaihteiston vaihtamistiheyteen liittyvien huoltokustannusten osalta,

— ottanut eriä nro 4—6 koskevien tarjousten vertailussa huomioon EMIn esittämät säästökohdat, joita ei ole mainittu sopimusehdoissa tai tarjouspyyntöilmoituksessa ja käyttänyt niitä ensimmäiselle sijalle asetettujen tarjousten ja EMIn toiselle sijalle asetettujen tarjousten välisen erojen kompensoimiseksi ja kun se on hyväksynyt tietyt EMIn tarjoukset näiden säästökohtien huomioon ottamisen perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

96 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Belgian kuningaskunta on hävinnyt asian ja koska komissio on vaatinut, että sen on korvattava oikeudenkäyntikulut, Belgian kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Belgian kuningaskunta ei ole noudattanut sille vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja teletoiminnan alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelystä 17 päivänä syyskuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/531/ETY perusteella kuuluvia jäsenyysvelvoitteitaan, kun se on ottanut Société régionale wallonne du transportin järjestämän tarjouskilpailumenettelyn yhteydessä huomioon EMIn 24.8.1993 jättämässä lisämuistiossa ilmoittamat tiedot polttoaineen kulutuksesta tarjousten avaamisen jälkeen, kun se on tehnyt sopimuksen EMIn kanssa sellaisten lukujen perusteella, jotka eivät vastaa erityisehtojen liitteen 23 määräyksiä tälle yhtiölle määriteltävän laskennallisen vähennyksen laskemisesta moottorin ja vaihteiston vaihtamistiheyteen liittyvien huoltokustannusten osalta, kun se on eriä 4—6 koskevien tarjousten vertailussa ottanut huomioon EMIn esittämät säästökohdat, joita ei ole mainittu sopimusehdoissa tai tarjouspyyntöilmoituksessa ja käyttänyt niitä ensimmäiselle sijalle asetettujen tarjousten ja EMIn toiselle sijalle asetettujen tarjousten välisten erojen kompensoimiseksi ja kun se on hyväksynyt tietyt EMIn tarjoukset näiden säästökohtien huomioon ottamisen perusteella.

2) Belgian kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Edward Moitinho de Almeida Gulmann

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä huhtikuuta 1996.

R. Grass D. A. O. Edward

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja